

Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України

Тетяна Дорофєєва¹
Володимир Приходько²

Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди¹, Харків, Україна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту²,
Дніпро, Україна

Мета: обґрунтувати потребу поширення в Україні практики децентралізації влади на сферу спорту, що сприяє тим її подальшому розвитку.

Матеріал і методи: узагальнення літератури і матеріалів з Інтернету, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція.

Результати: проаналізовано зміст законодавчих актів України щодо розвитку спорту, що дозволило встановити суттєві прогалини як у їхньому змісті (декларативність), так і визначити потребу якісного покращення регіонального управління розвитком спорту. Проблема низької ефективності державного управління розвитком сфери спорту в Україні потребує подальшого опрацювання, адже вона примітна вкрай слабким виконанням законів України, діючих нормативних та відомчих актів.

Висновки: аналіз свідчить, що прийняті законодавчі і нормативні акти не є такими, які в своїй значній частині сприяють розвитку сфери спорту на місцях. Це відбувається внаслідок того, що значну частину їх змісту відзначає декларативність і відсутність встановлених показників. Децентралізація влади створює більш потужні організаційні та фінансові передумови для реформи сфери фізичної культури і спорту за «європейською моделлю». А це, за умови високого рівня державного управління (коли керівництво буде зацікавлене у сприянні розвитку, тобто якісним змінам), може забезпечити розвиток сфери спорту. Ця модель при компетентному управлінні дозволяє об'єднати ресурси і можливості, включаючи кошти органу державного управління спортом, інших міністерств та відомств, які опікуються фізичною культурою і спортом, а також місцевих органів влади і громадських організацій (національних федерацій з видів спорту, федерацій, що існують в областях і містах, спортивних клубів тощо).

Ключові слова: законодавчі акти, децентралізація, розвиток спорту, місцеві органи влади.

Вступ

У кожній демократичній країні, виходячи з принципу розподілу владних повноважень в інтересах забезпечення високої якості державно-громадського управління різними сферами, і спорт не виключення, необхідним є розмежування компетенції органів публічної адміністрації. Але цей процес вимагає визначення оптимального рівня концентрації владних повноважень на кожній інституційній ланці в системі публічної адміністрації, причому з дотриманням необхідної умови щодо подальшої передачі «надлишкових» повноважень тим суб'єктам управління, які максимально наближені до населення, тобто їх децентралізацією.

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій управління, за якого більшість з них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повно-

важеннями органів нижчого рівня [2, с. 9]. У цей спосіб значна частина адміністративної діяльності покладається на місцеві органи влади або інші уповноважені державою суб'єкти.

Децентралізація влади в державі суттєво сприяє розвитку демократії, адже, як наслідок, відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості в цілому на справи публічного значення. Відтак, демократична держава прагне всіляко залучати фахову громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різносторонніх потреб кожної конкретної людини та народу загалом [5; 6].

Зрозуміло, що у вказаному йдеться як про вищий (загальнодержавний) рівень організації влади, так і про регіональний та, безумовно, місцевий рівні. Адже уся влада може бути зосереджена в руках центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів, як

це відбувається в тоталітарних країнах [1; 3; 8], або на- томість становити систему повноважень, наданих різним органам державної влади та іншим суб'єктам, зокрема, за критерієм територіальним (мова про місцеве само- врядування) [10; 15; 16; 17], логікою підвідомчості тощо.

Таким чином, урядування сферою спорту на міс- цевому рівні щодо вирішення існуючих місцевих справ може здійснюватися як через центральні органи дер- жавної влади шляхом призначення «зверху» чиновників державного апарату, що функціонує на місцях (мова про посадовців відповідних органів влади), так і в рамках де- централізованої системи урядування, яка передбачає надання функцій виборним органам (суб'єктам) місце- вого самоврядування та іншим самодіяльним громад- ським організаціям (клубам, товариствам тощо).

Мета дослідження – обґрунтувати потребу поши- рення в Україні практики децентралізації влади на сферу спорту, що сприятиме її подальшому розвитку.

Матеріал і методи дослідження

Використана група методів теоретичного дослі- дження: узагальнення літератури і матеріалів з Інтерне- ту, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція.

Результати дослідження

Проблема низької ефективності державного управ- ління розвитком сфери спорту в Україні потребує по- дальшого опрацювання, адже вона примітна вкрай слаб- ким виконанням законів України, діючих нормативних та відомчих актів. Так, наприклад, Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про затвердження Державної ці- льової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» № 115 від 1.03.2017 р. [14]. Виконання Програми мало вирішити визначені По- становою важливі соціальні проблеми:

- підвищувати щоріку охоплення населення рухо- вою активністю на 1-2%;
- створити умови для соціальної адаптації та реабі- літації інвалідів і осіб з обмеженими фізичними можли- востями;
- підвищити рівень готовності молоді до служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях, утво- рених відповідно до законів, в правоохоронних органах,

рятувальних та інших спеціальних службах з метою за- хисту суверенітету та незалежності;

– підвищити рівень зацікавленості дітей та молоді до соціальних, профілактичних акцій, спрямованих на сві- доме ставлення до власного здоров'я;

– підвищити рівень поінформованості та обізнанос- ті різних груп населення щодо формування здорового способу життя, профілактики негативних явищ серед ді- тей і молоді;

– забезпечити надання якісних фізкультурно-спор- тивних послуг спортивними клубами та фізкультурно- оздоровчими закладами, які функціонують відповідно до встановлених стандартів;

– залучити до 13% дітей та молоді віком від 6 до 18 років до занять у ДЮСШ, створити умови для розвитку резервного спорту та ефективного поповнення складу національних збірних команд;

– забезпечити збереження провідних позицій укра- їнських спортсменів у міжнародних змаганнях різного рівня для піднесення авторитету держави у світовому спортивному співтоваристві;

– забезпечити збереження та створення розгалуже- ної мережі сучасних спортивних споруд (спортивні зали, плавальні басейни, спортивні майданчики тощо), які від- повідають національним та міжнародним стандартам, зокрема із залученням коштів інвесторів тощо. На жаль, відсутні публічні відомості стану виконання зазначених пунктів, але очевидно, що більша частина з них якщо й виконана, то лише частково.

Заступаючи до аналізу проблем державного управління сферою фізичної культури і спорту, вва- жаємо, що прийнятими в останні роки законодавчими актами не було поставлене до порядку денного дій- снє (справжнє і системне) розв'язання існуючих тут практичних проблем. Перед за все проаналізуємо прогноз обсягу фінансування, визначений в вказаній Програмі (табл. 1).

Фіксує тенденцію зростання, важливо аналізува- ти не абсолютний ріст фінансування фізичної культури і спорту з державного бюджету, адже на нього впливають багато чинників (стан економіки, потреба збільшення пенсійного забезпечення, військові дії і потреба розбу- дови сучасної армії тощо), скільки звертати увагу на пе- редбачене зростання з місцевих бюджетів. Адже частка місцевих бюджетів вже у 2018 р. перевищувала 50% зве- деного бюджету країни.

Таблиця 1
Прогнозні обсяги фінансування фізичної культури і спорту [14, с. 4]

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, тис. грн.	У тому числі за роками			
		2017	2018	2019	2020
Державний бюджет	8 806 282,1	2 182 625	2 004 450,3	2 061 014,1	2 558 192,7
Місцевий бюджет	13 651 515,3	2 983 585,1	3 277 919,4	3 565 381,6	3 824 629,2
Інші джерела	2 867 035,3	533 276,3	743 852	694 236,7	895 670,2
Всього	25 324 832,6	5 699 486,4	6 026 221,7	6 320 632,4	7 278 492,1

Отже, якщо у 2015 р. доходи місцевих бюджетів склали 98,2 млрд. грн., то вже у 2016 р. 146,6 млрд. грн., у 2017 р. 192,7 млрд. грн., а за 2018 р. 233,9 млрд. грн. (приріст надходжень до загального фонду за 2017 р. відносно 2016 р. у спів ставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі, склав 21,9 % або +41 976,8 млн. грн.). За січень-грудень 2019 р. до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 275 016,4 млн. гривень. Приріст надходжень до загального фонду проти 2018 р. (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 17,6% або + 41 085,8 млн. гривень [4].

Однак, і про це свідчать дані табл. 1, передбачалося суттєво менше відносно збільшення коштів місцевих бюджетів, спрямованих на розвиток фізкультури і спорту, що можна пояснити недостатньою увагою центральних органів державної влади і слабким лобіюванням залучення саме цього джерела фінансування масового спорту і спорту вищих досягнень. Приміром, у 2018 р., порівняно з 2017 р., таке збільшення мало становити 259,2 млн. грн., що свідчить про приріст фінансування лише у 7,3 %. Як видно, вже на рівні планування у Постанову «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» було закладене відносно зменшення фінансування фізкультури і спорту на місцях у відносних цифрах.

Відповідно, що торкається очікуваних результатів виконання Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р., а вони тісно пов'язані з фінансуванням, то немає підстав сподіватись що вона дасть суттєвий поштовх розвитку спорту, адже пропорційне збільшення фінансових ресурсів не було передбачене. В розрахунках немає також будівництва спортивних об'єктів, потрібних на місцях і в центрі для тренування спортсменів в пріоритетних видах спорту (додаток 3 до Постанови Кабміну України, № 115, від 1.03.2015 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р.» [14]).

Отже, аналіз змісту Постанови «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» № 115 від 1.03.2017 р. свідчить про наявність гострої проблеми слабого впливу на сферу спорту з боку держави, а це свідчить про наступне: уряд не спрямовує місцеві органи влади на те, щоб пропорційне до збільшення місцевих бюджетів, зростали також кошти на розвиток масового спорту і спорту вищих досягнень як важливого сегменту соціальної сфери; навіть деяке збільшення фінансування будівництва спортивних об'єктів для проведення представницьких змагань відбувається, скоріше як місць для культурного відпочинку населення, без урахування потреби створення в областях умов розвитку обраних ними пріоритетних олімпійських видів спорту; тим самим центральні органи влади (Кабінет Міністрів України і профільне Міністерство, яке готує відповідні проекти постанов і лобіює їх прийняття), вкрай слабо впливають специфічними макро інструментами на розвиток спорту вищих досягнень в олімпійських видах спорту на місцях. Такі ж «розмиті», не встановлені кількісно орієнтири виписані у Концепції реформування сфери фізичного виховання та спорту щодо функціону-

вання спортивних споруд, спортивних федерацій, спортивних клубів тощо [8].

Процеси децентралізації влади, пов'язані з передачею значного обсягу владних повноважень і відповідальності від центральних органів влади на місця (в області, міста та об'єднані територіальні громади), зумовили потребу у більш повному залученні місцевої влади до розвитку сфери фізичної культури і спорту. Саме цим було покликано прийняття Верховною Радою України Постанови «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади» [13]. В цій Постанові законодавець передбачав заходи з регулювання як масового спорту, так і окремих елементів спорту вищих досягнень (хоча, наприклад, діяльність ДЮСШ торкається як одного, так і іншого). Але, на жаль, значна частина пунктів і цієї вкрай важливої Постанови є теж декларативною, а отже вони навряд чи будуть виконані як годиться.

Так, у цій Постанові Верховна Рада рекомендувала Президенту України сприяти включенню до критеріїв оцінки діяльності керівників місцевих органів виконавчої влади ефективність реалізації, схваленої Указом Президента України від 9 лютого 2016 р. № 42/2016 (але не було визначено, в який саме спосіб).

Було рекомендовано винести як першочергові на засідання Національної ради реформ в рамках Стратегії сталого розвитку України на період до 2020 р. «Програму популяризації фізичної культури та спорту» і «Програму здорового способу життя та довголіття», віднесених до вектору руху «Відповідальність і соціальна справедливості» (терміни розгляду цих питань не були визначені).

Подібне торкається відміченої потреби самої Верховної Ради прискорити розгляд та прийняття наступних вкрай важливих і очікуваних законопроектів:

- про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення стабільного розвитку сфери фізичної культури і спорту (реєстр. № 2068);
- про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання соціальних послуг (реєстр. № 2245);
- про внесення змін до статті 90 Бюджетного кодексу України щодо фінансування сфери фізичної культури і спорту (реєстр. № 2223а);
- про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки (реєстр. № 4453);
- про внесення змін до статті 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо визнання українських національних видів спорту;
- про внесення змін до статті 43 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо забезпечення прав спортсменів вищої категорії, які проходять службу у Збройних Силах України та правоохоронних органах;
- про внесення змін до деяких законів України щодо використання спортивної зброї;
- про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо сприяння руховій активності студентів;
- про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відрядження частини доходів від акцизного збору з реалізації тютюнової та алкогольної продукції як джерела додаткового фінансування для зміцнення матеріально-технічної бази фізичної культури;
- про внесення змін до Податкового кодексу України

щодо стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності, які інвестують кошти у будівництво об'єктів інфраструктури у сфері фізичної культури і спорту;

- проведення «години запитань до Уряду» з питань виконання органами виконавчої влади вимог законодавства з розвитку фізичної культури і спорту.

Подібним чином (декларативно, на рівні бажання) визначено потребу «Невідкладно затвердити державну цільову соціальну програму розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р.»; сприяти забезпеченню підготовки та участі національних збірних команд України в чемпіонатах світу та Європи, інших міжнародних спортивних заходах; запропонувати механізми відповідальності керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти за створення належних умов для ведення здорового способу життя та забезпечення фізіологічних норм рухової активності школярів та студентів, нормативів фізичної підготовленості населення; забезпечити організацію проведення комплексної інвентаризації об'єктів фізкультурно-оздоровчої інфраструктури в Україні тощо.

Відтак, не виконаним є й доручення Міністерству освіти і науки України передбачити у стандартах вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня в межах кожної спеціальності наявність компетентності випускника щодо здатності використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, а також відповідних результатів навчання, зокрема щодо виконання встановлених нормативів фізичної підготовленості, адже години на курс «Фізичне виховання» скорочуються.

Не виконана й така порада закладам вищої освіти: «З метою формування зазначеної компетентності та досягнення відповідних результатів навчання передбачити для студентів заняття з фізичного виховання не менш як протягом двох років навчання в обсязі 4 години на тиждень, враховуючи, що заняття з фізичного виховання мають відновлювальне та рекреаційне значення». Подібне трапилось з іншими дорученнями, визначеними у Постанові [13]. А саме, доповнити технологічні вимоги щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187) в частині забезпеченості здобувачів вищої освіти спортивними залами, стадіонами та спортивними майданчиками (у квадратних метрах на одного студента).

Спільно з Міністерством молоді та спорту України протягом 2016 р. визначити стратегічні напрями модернізації системи фізичного виховання дітей та молоді у навчальних закладах з урахуванням міжнародного досвіду і вітчизняних реалій з метою формування здоров'я підростаючого покоління, збереження генофонду нації та зміцнення обороноздатності держави.

З метою вдосконалення розподілу осіб на медичні групи, запобігання смертельним випадкам на уроках фізичного виховання, забезпечення чіткої регламентації порядку та організації контролю (медичного, педагогічного, медико-педагогічного) за процесом занять фізичною культурою, підвищення ефективності фізичного виховання у навчальних закладах спільно з Міністерством молоді та спорту України і Міністерством охорони здоров'я

України затвердити наказ про організацію медичного, педагогічного та медико-педагогічного контролю під час занять фізичною культурою і спортом у навчальних закладах України, визнавши таким, що втратив чинність, наказ № 518/674 від 20.07.2009 р. «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах».

Ввести зміни до наказу № 1085 від 15 жовтня 2015 р. щодо включення до переліку обов'язкових документів, що подаються разом із заявою для участі у конкурсному відборі до вищих навчальних закладів, медичної довідки за формою № 086/о, за наявності інвалідності - копії документа про присвоєння групи інвалідності. Рекомендувати ректорам закладів вищої освіти сприяти створенню спортивної інфраструктури при гуртожитках з метою залучення студентської молоді до систематичних занять спортом.

Таке ж трапилось і з дорученням Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України щодо внесення змін до показників соціально-економічного розвитку регіонів у частині оцінки стану розвитку фізичної культури і спорту. Це ж саме, записане і не виконане, торкається й більшості з рекомендацій місцевим органам влади, органам місцевого самоврядування щодо наступного:

- 1) вжити заходів щодо: створення умов для регулярної організованої рухової активності населення з метою зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів, побажань, здібностей та індивідуальних особливостей; збереження та розвитку мережі фізкультурно-оздоровчих закладів за місцем проживання, роботи та в місцях масового відпочинку населення з використанням механізмів державно-приватного партнерства як умови залучення різних верств населення до оздоровчого дозвілля; підпорядкування дитячо-юнацьких спортивних шкіл комунальної форми власності структурним підрозділам місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, що реалізують державну політику у сфері фізичної культури і спорту, з метою впорядкування фінансування таких закладів за рахунок видатків місцевих бюджетів; надання в оренду спортивної та матеріально-технічної бази навчальних закладів та місцевих фондів комунального майна дитячо-юнацьким спортивним школам, що надають фізкультурно-оздоровчі та спортивні послуги на безоплатній основі; спрямування у встановленому порядку на відновлення спортивної інфраструктури коштів державного фонду регіонального розвитку та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; забезпечення підтримки діяльності спортивно-оздоровчих таборів для оздоровлення та відпочинку дітей, які займаються спортом.

Такою ж не конкретною є частина рекомендацій щодо забезпечення:

- щорічного збільшення обсягу видатків з місцевих бюджетів для розвитку фізичної культури і спорту;
- вирішення питань поліпшення житлово-побутових умов спортсменів - учасників XXXI літніх Олімпійських ігор, XV літніх Паралімпійських ігор, X Всесвітніх ігор з неолімпійських видів спорту та їхніх особистих тренерів, передусім з числа внутрішньо переміщених осіб;
- створення у встановленому порядку за рахунок коштів місцевих бюджетів штатних спортивних команд резервного спорту та центрів олімпійської підготовки;

- збереження існуючих та створення нових центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» з урахуванням можливостей і потреб регіонів;

- проведення з 2017 р. щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України;

- виконання соціальних норм і нормативів у сфері фізичної культури і спорту, затверджених наказом Міністерства молоді та спорту України від 28 березня 2013 р. № 1 «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту»;

- розміщення соціальної реклами щодо переваг здорового способу життя, рухової активності, формування відповідальності за власне здоров'я та утвердження національної ідеї про соціально активну, фізично здорову та духовно багату особистість;

- пошук та залучення інвесторів, меценатів для відновлення та реконструкції спортивної інфраструктури;

- дотримання вимог законодавства щодо надання з відповідних місцевих бюджетів фінансової підтримки місцевим осередкам всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості;

- виконання вимог Указу Президента України від 9 лютого 2016 р. № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 р. «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» щодо визначення регіональних планів заходів з реалізації Стратегії та їх фінансового забезпечення;

- вирішення питання щодо оплати комунальних послуг дитячо-юнацькими спортивними школами за пільговими тарифами, встановленими для населення;

- проведення інформаційно-просвітницької роботи з метою популяризації серед громадян України здорового способу життя, занять фізкультурою і спортом, досягнень кращих українських спортсменів, утвердження патріотизму.

Це ж торкається викладених побажань щодо «забезпечення реалізації права громадян на заняття фізичною культурою і спортом рекомендувати новообраним головам об'єднаних територіальних громад», а саме таких пунктів: включити до статуту об'єднаної територіальної громади (ОТГ) питання розвитку сфери фізичної культури і спорту та збереження і зміцнення здоров'я населення як пріоритетні напрями діяльності громад; затвердити програми розвитку фізичної культури та спорту і забезпечити їх фінансування; передбачити у штатному розписі апарату ради ОТГ посаду фахівця, відповідального за розвиток фізкультури і спорту на території цієї громади; сприяти створенню та діяльності фізкультурно-спортивних клубів та дитячо-юнацьких спортивних шкіл; вжити заходів щодо розвитку і зміцнення матеріально-спортивної бази ОТГ, у тому числі за рахунок коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Подібне торкається й рекомендації Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення щодо передбачення у ліцензійних умовах телерадіооргані-

зацій виділення частки ефірного часу для висвітлення спортивних заходів та популяризації здорового способу життя тощо. Контроль за виконанням Постанови був покладений на Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, але зрозуміло, згідно аналізу документу, що цей контроль не може бути ефективним.

Очевидно, що значна частина заходів, визначених у Постанові, на жаль, не буде виконана. Це відбувається через розмитість, не конкретність окремих пунктів, що не мобілізує посадовців на їх виконання і ускладнює контроль. Приміром, це такий важливий пункт Постанови, як «щорічне збільшення обсягу видатків з місцевих бюджетів для розвитку фізичної культури і спорту». Якби у Постанові до цього пункту за прикладом ряду Європейських країн було додано: «У бюджетах міст і ОТГ фінансування фізичної культури і спорту не може бути менше 3%, а в обласних бюджетах менше 2% відсотків від щорічного загального обсягу бюджету, а також відповідно 3% і 2% від їх перевиконання», це дало б потужний поштовх розвитку сфери (до прикладу, в бюджетах на 2018 р. на фізичну культуру і спорт у Львові було передбачено трохи більше 1%, у Рівному приблизно стільки ж, у Дніпрі понад 1,5%, а у Харкові 2%) [11, С. 262-263].

Висновки / Дискусія

Отже, виконаний аналіз свідчить, що прийняті в Україні законодавчі і нормативні акти не є такими, які в своїй значній частині дієво сприяють розвитку сфери спорту на місцях. Це відбувається внаслідок того, що значну частину їх змісту відзначає декларативність і відсутність чітко встановлених показників.

Децентралізація влади, що відбувається, за наявним у цій практиці потенціалом, створює якісно інші, більш потужні організаційні та фінансові передумови для реформи сфери фізичного виховання і спорту за «європейською моделлю» [12; 18; 19; 20]. А це, у випадку одночасного забезпечення суттєво іншого рівня державного управління (коли керівництво буде щиро зацікавлене не лише в підтриманні існуючого стану, але й у сприянні розвитку, тобто якісним змінам), може забезпечити нову реальність сфери спорту в Україні. Ця модель при компетентному управлінні сферою дозволяє об'єднати ресурси і можливості держави, включаючи кошти спеціалізованого органу державного управління, міністерств та відомств, які опікуються фізичною культурою і спортом, а також місцевих органів влади і громадських організацій (національних федерацій з видів спорту, федерацій, що існують в областях і містах, спортивних клубів).

Існуючий на даний час стан і рівень державного управління спортом на місцях є критичним і стримує проведення позитивних змін в цій соціальній сфері. Як видно, потрібно створювати нові та дієві правові, організаційні і фінансові передумови для суттєвого впливу на покращення стану сфери спорту.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній конфлікт інтересів, який може сприйматись таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список посилань

1. Близовский, А. Ю. (2015), Программно-целевое управление развитием сферы физической культуры и спорта в про- странстве Красноярского края: дис. ...докт. пед. наук : 13.00.04. Красноярск. 381 с.
2. Бориславська, О., Заверуха, І., Захарченко, Е., Курінний, О., Школик, А., Топпервін, Н. (2012), Децентралізація публіч- ної влади: досвід Європейських країн та перспективи України : наукове видання. Київ : ТОВ «Софія». 128 с.
3. Бортницький Т., Биттель Я., Ментельский П. (2015), Самоуправление как путь к благополучию. Польский опыт децен- трализации власти. 105 с. URL: http://decentralizationnow.eu/old/ru/images/materialy/PODRECZNIK_INTERNET_ru.pdf (дата звернення: 14.09.2020).
4. Виконання доходів місцевих бюджетів за січень-грудень 2019 року. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка_ви- кон_МБ_2019_рік_оновл.pdf
5. Журба, М. А. (2017), «Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту», Актуальні про- блеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) та ін. Одеса : Видавничий дім Гельветика, Вип. 79, С. 51-57.
6. Калина, М. С. (2016), «Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та Євроінтеграції», Інвестиції : практика та досвід, № 21, С. 91-95.
7. Конституция государств Европы (2001): в 3-х т.; общ. ред. Л.А. Окунькова. Москва : Норма. 824 с.
8. Концепція реформування сфери фізичного виховання та спорту (основні положення) (2014), Київ, 13 с. URL: [dsmsu. gov.ua/media/2014/10/20/8/Концепція.pdf](https://dsmsu.gov.ua/media/2014/10/20/8/Концепція.pdf). (дата звернення: 03.09.2020).
9. Криворучко, В. И., Иванюженков, Б. В., Нелюбин, Д. В. (2005), Стратегическое управления физкультурно-спортивным комплексом Российской Федерации : монография. Москва : Советский спорт, 298 с.
10. Приходько, В., Ахметов, Р., Томенко, О., Табінська, С. (2019), «Використання спортивного рейтингу в якості інструмен- та державного управління розвитком спорту в Україні», Спортивний вісник Придніпров'я, №1, С. 53-63.
11. Приходько, В. В. (2018), Концепція управління сучасною системою підготовки спортсменів : монографія. Дніпро, 464 с.
12. Приходько, В. В. (2017), «Направление, содержание и принципы реформы спорта высших достижений в Украине», Спортивный вiсник Придніпров'я, № 1, С. 308-313.
13. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах децентралізації влади (2016), Постанова Верховної Ради України. Відомості Верховної Ради, № 47. Ст. 804.
14. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р. (2020), Постанова Кабінету Міністрів України, № 115, від 1.03.2017.
15. Bazenko, V.A. (2018), «Improvement of management by development of physical culture and sport at the level of territorial community in the conditions of decentralization», The scientific methods. Poland, № 21, Vol.1, pp. 39-43.
16. Bazenko, V.A. (2015), «Managing efficient development of physical culture and sport by local self-government», New Insights in Public Administration [Electronic source]: materials of Scientific Seminar of PhD Students. Odessa, December 3, 2015; Edited by N.Kolisnichenko. Odessa: ORIPA NAPA. P. 8 – 11.
17. Rossokha, V. V. Pronko, L. M. (2017), «Association of rural communities as a factor in the development of land relations», Economics, finance, management: topical issues of science and practice, № 9, pp. 124–135.
18. Milena M. Parent, Michael L. Naraine and Russell Hoye (2018), «A New Era for Governance Structures and Processes in Canadian National Sport Organizations», Journal of Sport Management, Volume 32, Issue 6, pp. 555-566. <https://doi.org/10.1123/jism.2018-0037>
19. Novakovsky, L., Novakovska, I., Bredikhin, O., Stetsiuk, M., & Skrypnik, L. (2019), «Risks and problems of forming united territorial communities in Ukraine», Agricultural Science and Practice, No. 6(2), pp. 66-75. <https://doi.org/10.15407/agrisp6.02.066>
20. Silva, C. N, Bucek, J. Local (2017), Government and Urban Governance in Europe introduction. Local Government and Urban Governance in Europe. Book Series: Urban book Series. Springer, Cham. 2017. pp. 1–5.

Стаття надійшла до редакції: 23.09.2020 р.

Опубліковано: 26.10.2020 р.

Аннотация. Татьяна Дорофеева, Владимир Приходько. Значение децентрализации для дальнейшего разви- тия спорта в условиях Украины. **Цель:** обосновать необходимость распространения в Украине практики децентрализации власти на сферу спорта, способствуя тем самым ее дальнейшему развитию. **Материал и методы:** обобщение литературы и материалов из Интернета, абстрагирование, идеализация, анализ и синтез, индукция и дедукция. **Результаты:** анализ законодательных актов Украины по вопросам развития спорта позволил установить существенные пробелы как в их содержа- нии (декларативность), так и определить потребность качественного улучшения регионального управления развитием спорта. Проблема низкой эффективности государственного управления развитием сферы спорта в Украине требует дальнейшей про- работки, ведь она примечательна крайне слабым исполнением законов Украины, действующих нормативных и ведомственных актов. **Выводы:** анализ свидетельствует, что принятые законодательные и нормативные акты не являются теми, которые в сво- ей значительной части способствуют развитию сферы спорта на местах. Это происходит вследствие того, что значительную часть их содержания отличает декларативность и отсутствие установленных показателей. Децентрализация власти создает более мощные организационные и финансовые предпосылки для реформы сферы физической культуры и спорта по «евро- пейской модели». А это, при условии высокого уровня государственного управления (когда руководство будет заинтересовано в содействии развитию, то есть качественным изменениям), может обеспечить реформу сферы спорта. Эта модель при ком- петентном управлении позволяет объединить ресурсы и возможности, включая средства органа государственного управле- ния спортом, других министерств и ведомств, которые занимаются физкультурой и спортом, а также местных органов власти и общественных организаций (национальных федераций по видам спорта, федераций, существующих в областях и городах, спортивных клубов и т.п.).

Ключевые слова: децентрализация, развитие спорта, местные органы власти.

Abstract. Tetiana Dorofieieva, Vladimir Prikhodko. Importance of decentralization for the further development of sports in Ukraine. **Purpose:** to substantiate the need to spread the practice of decentralization of power in the field of sports in Ukraine, which will contribute to its further development. **Material and methods:** generalization of literature and materials from the Internet, abstraction, idealization, analysis and synthesis, induction and deduction. **Results:** the content of legislative acts of Ukraine on sports development was analyzed, which allowed to establish significant gaps in their content (declarativeness) and to determine the need for qualitative improvement of regional management of sports development. The problem of low efficiency of the state management of sports development in Ukraine needs further elaboration, as it is characterized by extremely weak implementation of the laws of Ukraine, current regulations and departmental acts. **Conclusions:** the analysis shows that the adopted laws and regulations are not those that largely contribute to the development of sports in the field. This is due to the fact that a significant part of their content is marked by declarativeness and lack of established indicators. Decentralization of power creates stronger organizational and financial preconditions for the reform of physical culture and sports according to the «European model». And this, given the high level of public administration (when the leadership is interested in promoting development, ie qualitative change), can ensure the development of sports. This model of competent management allows you to combine resources and opportunities, including the funds of the state body of sports management, other ministries and agencies involved in physical culture and sports, as well as local authorities and public organizations (national sports federations, existing federations in regions and cities, sports clubs, etc.).

Keywords: decentralization, sports development, local authorities.

References

1. Bliznevskiy, A. Yu. (2015), Programmno-tselevoye upravlenie razvitiem sfery fizicheskoy kul'tury i sporta v prostranstve Krasnoyarskogo kraya [Program-target management of development of sphere of physical culture and sports in space of the Krasnoyarsk Territory]: dis.dokt.ped.nauk : 13.00.04. Krasnoyarsk. 381 p. (in Russ.).
2. Boryslavska, O., Zaverukha, I., Zakharchenko, E., Kurinnyi, O., Shkolyk, A., Toppervin, N. (2012), Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid Yevropeiskyykh krain ta perspektivy Ukrainy [Decentralization of public power: the experience of European countries and prospects of Ukraine]: naukove vydannia. Kyiv : TOV «Sofia». 128 p. (in Ukr.).
3. Bortnitskiy T., Bittel Ya., Mentelskiy P. (2015), Samoupravlenie kak put k blagopoluchiyu. Pol'skiy opyt detsentralizatsii vlasti [Self-government as a way to well-being. Polish experience of decentralization of power]. 105 p. URL: http://decentralizationnow.eu/old/ru/images/materialy/PODRECZNIK_INTERNET_ru.pdf (in Russ.).
4. Vykonannya dokhodiv mistsevykh biudzhetyv za sichen-hruden 2019 roku [Execution of local budget revenues for January-December 2019]. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка_викон_МБ_2019_рік_оновл.pdf (in Ukr.).
5. Zhurba, M. A. (2017), «Foreign experience of state regulation of physical culture and sports», Aktualni problemy derzhavy i prava: zb. nauk. pr. / redkol.: V.V. Zavalniuk ta in. Odesa : Vydavnychiy dim Helvetyka, Vyp. 79, pp. 51-57. (in Ukr.).
6. Kalyna, M. S. (2016), «Actual tasks of the state policy of Ukraine in the field of physical culture and sports in the conditions of globalization and European integration», Investytsii : praktyka ta dosvid, № 21, pp. 91-95. (in Ukr.).
7. Konstitutsiya gosudarstv Evropy [Constitution of the states of Europe] (2001): v 3-h t.; obsch. red. L.A. Okunkova. Moskva : Norma. 824 p. (in Russ.).
8. Kontseptsiiia reformuvannya sfery fizychnoho vykhovannya ta sportu (osnovni polozhennia) [The concept of reforming the field of physical education and sports (basic provisions)] (2014), Kyiv, 13 p. URL: dsmsu.gov.ua/media/2014/10/20/8/Koncepciya_.pdf. (in Ukr.).
9. Krivoruchko, V. I., Ivanyuzhenkov, B. V., Nelyubin, D. V. (2005), Strategicheskoe upravleniia fizkulturno-sportivnym kompleksom Rossiyskoy Federatsii [Strategic management of physical culture and sports complex of the Russian Federation] : monografiya. Moskva : Sovetskiy sport, 298 p. (in Russ.).
10. Prykhodko, V., Akhmetov, R., Tomenko, O., Tabinska, S. (2019), «The use of sports rating as a tool for public management of sports development in Ukraine», Sportyvnyi visnyk Prydniprov'ia, No. 1, pp. 53-63. (in Ukr.).
11. Prykhodko, V. V. (2018), Kontseptsiiia upravlinnia suchasnoiu systemoiu pidhotovky sportsmeniv [The concept of managing a modern system of training athletes]: monohrafiia. Dnipro, 464 p. (in Ukr.).
12. Prykhodko, V. V. (2017), «Direction, content and principles of the reform of sports of the highest achievements in Ukraine», Sportyvnyi visnyk Prydniprov'ia, № 1, pp. 308-313. (in Russ.).
13. Pro zabezpechennia staloho rozvytku sfery fizychnoi kul'tury i sportu v umovakh detsentralizatsii vlady [On ensuring sustainable development of physical culture and sports in the context of decentralization of power] (2016), Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady, № 47. p. 804. (in Ukr.).
14. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy rozvytku fizychnoi kul'tury i sportu na period do 2020 r [On approval of the State target social program for the development of physical culture and sports for the period up to 2020] (2020), Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy, № 115, vid 1.03.2017. (in Ukr.).
15. Bazenko, V. A. (2018), «Improvement of management by development of physical culture and sport at the level of territorial community in the conditions of decentralization», The scientific methods. Poland, № 21, Vol.1, pp. 39-43. (in Eng.).
16. Bazenko, V. A. (2015), «Managing efficient development of physical culture and sport by local self-government», New Insights in Public Administration: materials of Scientific Seminar of PhD Students. Odessa, December 3, 2015; Edited by N.Kolisnichenko. Odessa: ORIPA NAPA. P. 8 – 11. (in Eng.).
17. Rossokha, V. V. Pronko, L. M. (2017), «Association of rural communities as a factor in the development of land relations», Economics, finance, management: topical issues of science and practice, № 9, pp. 124–135. (in Eng.).
18. Milena M. Parent, Michael L. Naraine and Russell Hoyer (2018), «A New Era for Governance Structures and Processes in Canadian National Sport Organizations», Journal of Sport Management, Volume 32, Issue 6, pp. 555-566. <https://doi.org/10.1123/jism.2018-0037> (in Eng.).
19. Novakovsky, L., Novakovska, I., Bredikhin, O., Stetsiuk, M., & Skrypnik, L. (2019), «Risks and problems of forming united territorial communities in Ukraine», Agricultural Science and Practice, No. 6(2), pp. 66-75. <https://doi.org/10.15407/agrisp.6.02.066> (in Eng.).

20. Silva, C. N, Bucek, J. Local (2017), Government and Urban Governance in Europe introduction. Local Government and Urban Governance in Europe. Book Series: Urban book Series. Springer, Cham. 2017. pp. 1–5. (in Eng.).

Received: 23.09.2020.

Published: 26.10.2020.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Дорофєєва Тетяна Іванівна: к.фіз.вих. доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди: вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61000, Україна.

Дорофеева Татьяна Ивановна: к. физ. восп., доцент, Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды: ул. Алчевских 29, Харьков, 61000, Украина.

Tetiana Dorofieieva: PhD (Physical Education and Sport), Associate Professor, Kharkiv G.S. Skovoroda National Pedagogical University, Alchevskyyh Str 29, Kharkov, 61000, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0001-9025-5645

E-mail: dti16071981@gmail.com

Приходько Володимир Васильович: д.пед.н., професор, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту: вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна.

Приходько Владимир Васильевич: д.пед.н., профессор, Приднепровская государственная академия физической культуры и спорта: ул. Набережная Победы, 10, г. Днепр, 49094, Украина.

Vladimir Prikhodko: Doctor of Science (Pedagogical), Professor, Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports: st. Victory Embankment, 10, Dnipro, 49094, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0001-6980-1402

E-mail: komandaODI@ukr.net